

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-346-5-62>

УДК 339.5

САПОЖНИК Дмитро

Львівський торговельно-економічний університет

<https://orcid.org/0000-0002-1125-8571>e-mail: dimalv.ua@gmail.com

ПЕЛИК Леся

Львівський торговельно-економічний університет

<https://orcid.org/0000-0001-8718-0996>e-mail: lpelyk@gmail.com

ІДЕНТИФІКАЦІЙНІ МИТНІ ЕКСПЕРТИЗИ У СВІТЛІ ІННОВАЦІЙ У ТЕХНОЛОГІЇ ВОЛОКНИСТИХ МАТЕРІАЛІВ

Вироблення однакових підходів за всіма напрямками взаємодії та діяльності структурних підрозділів Державної митної служби, зокрема щодо застосування ТН ЗЕД. У статті представлено результати дослідження та аналіз проблемних питань ідентифікаційних митних експертиз у світлі сучасних інновацій у технології волокнистих матеріалів. Показано, що товари розділів VIII, X, XI, XI і XII ТН ЗЕД переважно виготовляють з волокнистих матеріалів - зі шкіряних волокон, з целюлозних волокон, з текстильних волокон - одяг, взуття, галантерейні товари, сумки, аксесуари тощо. При проведенні ідентифікаційних експертиз саме цих товарів важливо мати науково обґрунтовану методичну базу та однаковий підхід до проведення ідентифікаційних досліджень. Відсутність на сьогоднішній день єдиної методичної розробки часто спричиняє певний ризик під час ідентифікації та можливість помилки, а це, як відомо, своєю чергою призводить до негативної судової практики, недонадходження митних платежів. У процесі проведення митних експертиз перед митними експертами виникає низка проблем ідентифікації на основі органолептичної оцінки зовнішнього огляду відповідно до ТН ЗЕД товарів, вироблених з натуральних і «композиційних шкір», тому що іноді «композиційна шкіра» має зовнішню схожість із натуральною шкірою, особливо зі спилком натуральної шкіри, а сучасні технології дають змогу отримати з низькоякісного спілку нові матеріали з поліпшеними механічними властивостями і «живою» структурою лицьової поверхні. Проаналізовані фактори, що впливають на результати проведення ідентифікаційної експертизи товарів за ТН ЗЕД (оптимальна кількість ідентифікаційних ознак; достатня кількість методів дослідження; узгодженість у застосуванні єдиної термінології при описі товарів та ідентифікаційних ознак). Зроблено висновок щодо існування потреби у виробленні єдиних підходів до питань, що стосуються термінології щодо характеристик товарів, які забезпечують їхню безпеку та якість і які регламентують нормативні документи та унеможливають появи помилки, тобто неправильної класифікації та, відповідно, неправомірного застосування заходів тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Ключові слова: ідентифікація, класифікація, текстильний матеріал з ворсовою поверхнею, експертиза, асортимент, митний контроль.

SAPOZHNYK Dmytro, PELYK Lesya

L'viv University of Trade and Economics

IDENTIFICATION CUSTOMS EXAMINATIONS IN THE LIGHT OF INNOVATIONS IN FIBRE TECHNOLOGY

Development of uniform approaches in all areas of interaction and activities of the structural units of the State Customs Service, in particular, with regard to the application of HS. The article presents the results of the study and analysis of problematic issues of customs identification examinations in the light of modern innovations in fibre materials technology. It is shown that goods of Sections VIII, X, XI, XI and XII of the HS are mainly made of fibrous materials - leather fibres, cellulose fibres, textile fibres - clothing, footwear, haberdashery, bags, accessories, etc. When conducting identification examinations of these particular goods, it is important to have a scientifically sound methodological basis and a uniform approach to conducting identification research. The absence of a unified methodological development to date often entails a certain risk during identification and the possibility of error, which, as you know, leads to negative court practice and a shortfall in customs payments. In the process of conducting customs examinations, customs experts face a number of problems of identification based on the organoleptic assessment of external inspection in accordance with the HS of goods made of natural and "composite leather", since sometimes "composite leather" has an external resemblance to natural leather, especially to a split of natural leather, and modern technologies make it possible to obtain new materials with improved mechanical properties and a "living" structure of the front surface from low-quality union. The article analyses the factors influencing the results of the identification examination of goods under HS (optimal number of identification features; sufficient number of research methods; consistency in the use of uniform terminology in the description of goods and identification features). The author concludes that there is a need to develop unified approaches to issues related to terminology concerning the characteristics of goods which ensure their safety and quality, and which are regulated by regulatory documents and make it impossible to make a mistake, i.e., incorrect classification and, accordingly, unlawful application of tariff regulation measures of foreign economic activity.

Keywords: identification, classification, textile material with a pile surface, examination, assortment, customs control.

Стаття надійшла до редакції / Received 22.08.2025

Прийнята до друку / Accepted 18.09.2025

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У сучасних складних економічних і політичних умовах в Україні питанням є вироблення однакових підходів за всіма напрямками взаємодії та діяльності структурних підрозділів Державної митної служби, зокрема щодо застосування Товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності (далі - ТН ЗЕД). Класифікація товарів за ТН ЗЕД є основою процедури митного оформлення та контролю. Це положення закріплено в ст. 67 - 68 Митного кодексу України (далі - МКУ) [1]. Застосування ТН ЗЕД як для тарифного, так і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності забезпечує здійснення внутрішньої і зовнішньої економічної політики України.

У процесі митного оформлення у випадках, якщо для визначення класифікаційного коду за ТН ЗЕД виникають питання, для роз'яснення яких потрібні спеціальні пізнання, призначається митна експертиза. Питання призначення, порядку, строків проведення, видів митної експертизи також регламентуються МКУ. При виконанні митної експертизи експерт несе велику відповідальність. Він зобов'язаний (ст. 155 МКУ) проводити дослідження поданих на митну експертизу проб і зразків з дотриманням їх допустимості та достовірності, надавати висновок на підставі повної, всебічної та об'єктивної оцінки результатів досліджень.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Питанню розроблення методології проведення ідентифікаційних експертиз волокнистих матеріалів приділена увага митних фахівців, вітчизняних [2-5] та зарубіжних [6-8] науковців. На сьогоднішній день проблемні питання виникають при проведенні ідентифікаційних митних експертиз волокнистих матеріалів, пов'язані з інноваціями в технології їх виготовлення.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою роботи було вивчення та аналіз проблемних питань ідентифікаційних митних експертиз у світлі сучасних інновацій у технології волокнистих матеріалів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Товари розділів VIII, X, XI, XI і XII ТН ЗЕД переважно виготовляють з волокнистих матеріалів - зі шкіряних волокон, з целюлозних волокон, з текстильних волокон - одяг, взуття, галантерейні товари, сумки, аксесуари тощо. При проведенні ідентифікаційних експертиз саме цих товарів важливо мати науково обґрунтовану методичну базу та однаковий підхід до проведення ідентифікаційних досліджень. Однак відсутність на сьогоднішній день єдиної методичної розробки часто спричиняє певний ризик під час ідентифікації та можливість помилки, а це, як відомо, своєю чергою призводить до негативної судової практики, недонадходження митних платежів.

Товарами, які мають більшу ймовірність бути заявленими неправильно, є:

- предмети одягу з натуральної шкіри (код за ТН ЗЕД 4203 10 000 1 - ставка ввізного мита 10%, але не менше 7 євро за кг);
- предмети одягу з композиційної шкіри (код за ТН ЗЕД 4203 10 000 9 - ставка ввізного мита 10%, але не менше ніж 5 євро за кг);
- взуття з верхом з натуральної шкіри (код за ТН ЗЕД 6403 - ставка ввізного мита 10%, але не менше ніж 1,8 євро за пару).

Як товари прикриття, що мають нижчу ставку ввізного мита, можуть бути:

- одяг і приналежності до одягу із пластмас (код за ТН ЗЕД 3926 20 000 0 - ставка ввізного мита 10%, але не менше ніж 0,048 євро за 1 кг);
- взуття з верхом із пластмаси (код за ТН ЗЕД 6402 - ставка ввізного мита 10%, але не менше 1 євро за 1 пару);
- взуття з верхом із композиційної шкіри (код за ТН ЗЕД 6405 - ставка ввізного мита 10%, але не менше 1 євро за 1 пару).

У процесі проведення митних експертиз перед митними експертами виникає низка проблем ідентифікації на основі органолептичної оцінки зовнішнього огляду відповідно до ТН ЗЕД товарів, вироблених з натуральних і «композиційних шкір», тому що іноді «композиційна шкіра» має зовнішню схожість із натуральною шкірою, особливо зі спилком натуральної шкіри.

Спилок шкіряний є тонким шаром натуральної шкіри, який отримують у процесі шкіряного виробництва в результаті розпилювання товстих шкур на шари від трьох до шести. З цих шарів після нанесення клейового покриття (штучна мірея) виробляють шкіри, але більш низької якості та ціни. Однак сучасні технології, такі як: просочення (наповнення) неорганічними й органічними речовинами, синтетичними полімерами, жирувальними речовинами, оздоблення лицьової поверхні акриловими смолами, використання пінних систем на основі мікропористого поліуретану тощо, дають змогу отримати з низькоякісного спілку нові матеріали з поліпшеними механічними властивостями і «живою» структурою лицьової поверхні.

Термін «композиційна шкіра» відповідно до ТН ЗЕД позначає матеріал на основі натуральної шкіри або шкіряних волокон з додаванням матеріалів, що склеюються, та зв'язувальних матеріалів. Як матеріали, що склеюються, додаються такі, як целюлозні, синтетичні або бавовняні волокна, для надання композиційній шкірі особливих властивостей. Тобто, як «композиційна шкіра», так і спилки натуральної шкіри містять шкіряні волокна і не мають природної лицьової поверхні, а облагороджуються шляхом нанесення штучної лицьової поверхні з нарізною мересю (малюнком поверхні). Сучасні технології дають змогу розширювати асортимент спилків натуральних шкір, композиційних шкір, що також ускладнює дослідження з метою ідентифікації природи матеріалу.

Для розроблення методичних вказівок щодо проведення ідентифікаційної експертизи взуття, одягу, галантерейних та інших товарів зі шкіри важливо, на нашу думку, враховувати зазначене на Рис. 1.

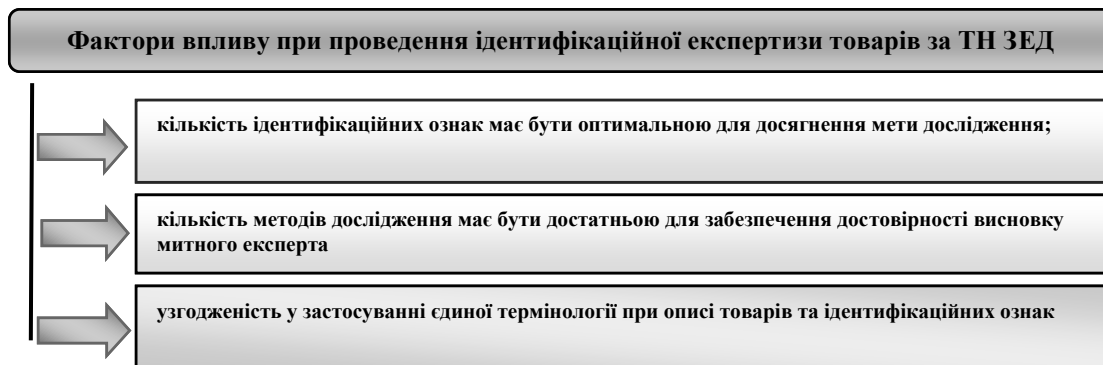

Рис. 1. Фактори, що впливають на результати проведення ідентифікаційної експертизи товарів за ТН ЗЕД
Джерело: складено авторами

По-перше, у разі великої кількості ознак другорядні та незначущі ознаки можуть відволікти від значущих ознак і вплинути на об'єктивність результатів дослідження. Значущими можуть бути ознаки, які відображають зовнішній вигляд, морфологічні ознаки структури матеріалу загалом, морфологічні ознаки окремих елементів структури, хімічні та фізичні властивості, технологію виробництва.

По-друге, основні методи дослідження волокнистих матеріалів - органолептичний (для дослідження зовнішнього вигляду, тактильних відчуттів, запаху тощо), мікроскопічний (дослідження структури та волокон), проба на горіння. Наприклад, відмінності шкіряного спилка від «композиційної шкіри» можна побачити під час мікроскопічного дослідження зрізів, і зовсім немає необхідності проводити рентгеноструктурний аналіз.

По-третє, термін «композиційна шкіра» застосовується тільки в ТН ЗЕД. У навчальній, довідковій літературі, у торгівлі такі матеріали називають синтетичні колагенові, пресові шкіри. У термінології шкіряних заводів та інформаційних джерелах частіше «композиційна шкіра» значиться під назвою «рециклована шкіра» і є матеріалом, що використовується у виробництві одягу, взуття, аксесуарів галантерейних товарів. «Рециклована шкіра» (англ. *bonded leather or reconstituted leather*) виготовляється як відносно недорогий аналог натуральної шкіри та виготовляється з відходів шкіряного виробництва - обрізків натуральних шкір, які в процесі подрібнення перетворюють на волокнистий порошок, який згодом склеюють із застосуванням латексу або інших клеїв, що дають змогу одержувати матеріал, що за еластичністю та міцністю наближається до натуральної шкіри і має запах вичиненої шкіри.

Інновації в технології волокнистих матеріалів сприяють появі на ринку нових товарів і неухильному зростанню обсягів міжнародної торгівлі цими товарами. Прикладом цього є технічний текстиль. Так, підприємства Німеччини ще в довоєнний період в рамках проекту - Швейцарські екологічно чисті тканини (*Swiss Organic Fabrics*) постачали в Україну технічний текстиль для 12 галузей, зокрема [9, 10]:

- аграрного сектора;
- будівництва споруд і доріг;
- медицини, включно з імплантатами на текстильній основі, спеціальними хірургічними нитками та одягом;
- фільтрації води і газів на промислових підприємствах і об'єктах екологічного захисту інфраструктури;
- логістики (конвеєрні системи та пакувальні матеріали на текстильній основі);
- транспортного машинобудування (зокрема волокнисті композитні матеріали для конструкційних деталей авіаційної та космічної техніки).

Прикладами інновацій австрійських текстильних виробників з числа останніх розробок є [11, 12]:

- текстиль для ванної, який дає змогу забезпечити 40 % економію енергії під час прання і сушіння; беручи до уваги середню тривалість життя виробу (скажімо, рушника), це забезпечує економію в розмірі його вартості, що вкрай важливо, особливо там, де мають місце великооптові закупівлі та інтенсивне використання,

насамперед у готельному бізнесі;

- стьобана біоковдра, пакет якої сформовано з найтонших тканин на основі 100 %-го бавовняного волокна;
- текстильне сито для паперової промисловості, що забезпечує підвищення продуктивності технологічного процесу виробництва і поліпшені споживчі властивості паперу;
- сонцезахисний текстиль з поліпшеними показниками світлостійкості та вогнезахисту (без використання ПВХ);
- екологічні оббивні меблеві тканини, вироблені в рамках закритого виробничого циклу (за принципом cradle-to-cradle – «з колиски в колыску»), що передбачає повний 100% рециклінг використаної тканини.

Особливістю товарів з волокнистих матеріалів, як об'єктів митного контролю, є їх різноманіття за хімічним складом, що є загальним і визначальним критерієм класифікації згідно з ТН ЗЕД, встановлення якого відбувається в кожній ідентифікаційній експертизі насамперед. І вдосконалення методичного забезпечення при проведенні ідентифікаційних експертиз товарів з волокнистих матеріалів ми вбачаємо саме в ідентифікації волокнистого складу проби.

Завданнями, що розв'язуються в процесі проведення ідентифікаційних митних експертиз, є встановлення однозначної відповідності між фактично визначеними властивостями і складом зразка (проби) товару критеріям ТН ЗЕД. Виконуючи дослідження, митні експерти проводять ідентифікацію волокнистого складу целюлозно-паперових товарів і виробів легкої промисловості, використовуючи ті чи інші методи досліджень залежно від поставленої мети (питання перед експертом), наявності технічної можливості, можливості використовуваного методу аналізу. На сьогоднішній день існує маса сучасних методів аналізу (хімічного, фізичного та фізико-хімічного) з ідентифікації волокнистих матеріалів у частині встановлення хімічного складу товару (якісна, кількісна ідентифікація), відомих із методів, наприклад, аналітичної хімії. Багато з них успішно використовуються в роботі експертів митних структур. Завдання тільки полягає в тому, щоб виробити однаковий підхід у проведенні досліджень і зафіксувати його у вигляді, наприклад, методичного посібника.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Завдання вироблення єдиних підходів до питань, що стосуються термінології щодо характеристик товарів, які забезпечують їхню безпеку та якість і які регламентують нормативні документи - технічні регламенти, стандарти, - наразі є актуальним. Ведеться робота зі зближення технічного законодавства України та країн-партнерів, що є основою не тільки нетарифного, а також тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності із застосуванням ТН ЗЕД.

Таким чином, розглянуті проблемні ситуації підвищують відповідальність митних органів під час здійснення митного контролю товарів з волокнистих матеріалів під час визначення достовірності заявленого учасниками ЗЕД класифікаційного коду за ТН ЗЕД, тому що найчастіше виникає певний ризик і можливість помилки, тобто неправильної класифікації та, відповідно, неправомірного застосування заходів тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Література

1. Митний кодекс України. Документ 4495-VI від Документ 4495-VI від 13.03.2012 р. (в ред. від 04.07.2025 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.
2. Пиріг І. В. Інформаційне забезпечення експертної діяльності. Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. 2020. № 21. С. 179-193. DOI: https://doi.org/10.32353/khrife.1.2020_12.
3. Бондаренко-Берегович В. В. Сучасний стан розвитку судово-експертної діяльності в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. № 6. С. 322-325. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-6/80>.
4. Арешонков В. В. Теоретичні, правові та праксеологічні засади техніко-криміналістичних досліджень у розслідуванні злочинів : дис. ... д-ра екон. наук : 12.00.09. Київ, 2021. 559 с.
5. Вплив інновацій на розвиток судової експертизи: від традиційних методів до цифрової трансформації: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Львів, 26 квітня 2024 р.). Л.: ЛНДІСЕ МЮ України, 2024. 219 с.
6. Houck M. M. Ways of identifying textile fibers and materials. In book: Identification of Textile Fibers. 2009. Pp. 6-26. DOI: [10.1533/9781845695651.1.6](https://doi.org/10.1533/9781845695651.1.6).
7. Khan A. N., Abir N., Bhuiyan E. H., Rakib M. A. N. A Review Paper on Textile Fiber Identification. IOSR Journal of Polymer and Textile Engineering. 2017. 04(02):14-20. DOI: [10.9790/019X-04021420](https://doi.org/10.9790/019X-04021420).
8. D276 – 12. Standard Test Methods for Identification of Fibers in Textiles. ASTM International. 2011. 14 p. URL: <https://tjhzkzala.ir/doc/ASTM/D276-12.pdf>.
9. Гончаров Ю. В. Легка промисловість України: теоретико-методологічні засади управління розвитком в умовах інтеграції до СОТ. К. КНЕУ, 2011. 332 с.

10. Реструктуризація промисловості України у проєкті посткризового відновлення: аналіт. доп. за заг. ред. Я. А. Жаліла. К. НІСД, 2011. 112 с.
11. Iacobucci D., Perugini F. Changing models of innovation in the eu textile and clothing industry. *Industria*. 2018. 39. 173-194. DOI: [10.1430/91315](https://doi.org/10.1430/91315).
12. Harsanto B., Primiana I., Sarasi V. Satyakti Ya. Sustainability Innovation in the Textile Industry: A Systematic Review. *Sustainability*. 2023, 15(2), 1549; <https://doi.org/10.3390/su15021549>.

References

1. Mytnyi kodeks Ukrainy. Dokument 4495-VI vid Dokument 4495-VI vid 13.03.2012 r. (v red. vid 04.07.2025 r.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.
2. Pyrih I. V. (2020). Informatsiine zabezpechennia ekspertnoi diialnosti. Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky. № 21. S. 179-193. DOI: https://doi.org/10.32353/khrife.1.2020_12.
3. Bondarenko-Berehovych V. V. (2024). Suchasnyi stan rozvytku sudovo-ekspertnoi diialnosti v Ukraini. Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal. № 6. S. 322-325. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-6/80>.
4. Areshonkov V. V. (2021). Teoretychni, pravovi ta prakseolohichni zasady tekhniko-kryminalistychnykh doslidzhen u rozsliduvanni zlochyniv : dys. ... d-ra ekon. nauk : 12.00.09. Kyiv. 559 s.
5. Vplyv innovatsii na rozvytok sudovoi ekspertyzy:vid tradytsiinykh metodiv do tsyfrovoy transformatsii: Materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Lviv, 26 kvitnia 2024 r.). L.: LNDISE Mfu Ukrainy, 2024. 219 s.
6. Houck M. M. (2009). Ways of identifying textile fibers and materials. In book: Identification of Textile Fibers. Pp. 6-26. DOI: [10.1533/9781845695651.1.6](https://doi.org/10.1533/9781845695651.1.6).
7. Khan A. N., Abir N., Bhuiyan E. H., Rakib M. A. N. (2017). A Review Paper on Textile Fiber Identification. *IOSR Journal of Polymer and Textile Engineering*. 04(02):14-20. DOI: [10.9790/019X-04021420](https://doi.org/10.9790/019X-04021420).
8. D276 – 12. Standard Test Methods for Identification of Fibers in Textiles. *ASTM International*. 2011. 14 p. URL: <https://tjhzkala.ir/doc/ASTM/D276-12.pdf>.
9. Honcharov Yu. V. (2011). Lehka promyslovist Ukrainy: teoretyko-metodolohichni zasady upravlinnia rozvytkom v umovakh intehtatsii do SOT. K. KNEU,. 332 s.
10. Restrukturyzatsiia promyslovosti Ukrainy u pro tsesi postkryzovoho vidnovlennia: analit. dop. za zah. red. Ya. A. Zhalila. K. NISD, 2011. 112 s.
11. Iacobucci D., Perugini F. (2018). Changing models of innovation in the eu textile and clothing industry. *Industria*. 39. 173-194. DOI: [10.1430/91315](https://doi.org/10.1430/91315).
12. Harsanto B., Primiana I., Sarasi V. Satyakti Ya. (2023). Sustainability Innovation in the Textile Industry: A Systematic Review. *Sustainability*. 15(2), 1549; <https://doi.org/10.3390/su15021549>.